

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ

засідання вченої ради

Полтавського державного аграрного університету

«25» березня 2025 р.

м. Полтава

№ 8

Присутні:

Голова ради – Аранчій Валентина

Учений секретар – Булах Тетяна

Члени ради: 62 з 69 осіб (реєстраційний лист додається)

Порядок денний:

11.1. Про розгляд кандидатури доктора біологічних наук, професора Мельника Віктора Івановича, завідувача відділом природної флори Національного ботанічного саду імені М.М. Гришка Національної академії наук України для участі в конкурсі на заміщення вакантної посади члена-кореспондента НАН України за спеціальністю «Ботаніка» (без обмеження віку) (доповідає Галич Олександр).

11.1. СЛУХАЛИ: розгляд кандидатури доктора біологічних наук, професора Мельника Віктора Івановича, завідувача відділом природної флори Національного ботанічного саду імені М.М. Гришка Національної академії наук України для участі в конкурсі на заміщення вакантної посади члена-кореспондента НАН України за спеціальністю «Ботаніка» (без обмеження віку).

Галич Олександр, ректор, заступник голови вченої ради університету надав інформацію про клопотання вченої ради Національного ботанічного саду імені М.М. Гришка Національної академії наук України (протокол засідання від 18 лютого 2025 р. № 7) щодо розгляду та підтримки кандидатури доктора біологічних наук, професора Мельника Віктора Івановича завідувача відділом природної флори Національного ботанічного саду імені М.М. Гришка Національної академії наук України для участі в конкурсі на заміщення вакантної посади члена-кореспондента НАН України за спеціальністю «Ботаніка» (без обмеження віку).

Галич Олександр оголосив результати наукової, науково-педагогічної діяльності професора Мельника Віктора Івановича.

В.І. Мельник провідний спеціаліст в галузі фітогеографії, популяційної біології та фітосозології, наукова діяльність якого пов'язана з вивченням флористичного різноманіття України, структури популяцій рідкісних та зникаючих видів нашої флори та розробкою наукових основ їх охорони *in situ* та *ex situ*.

В.І. Мельником вперше проведена созологічна оцінка флористичного різноманіття лісів рівнинної частини України на основі географічного та еколого-ценотичного аналізу раритетної компоненти їх флори. Поєднання методів історичної фітогеографії та популяційної екології дозволило вченому встановити закономірності функціонування раритетних видів в лісових екосистемах та виявити динамічні тенденції їх ареалів у межах нашої країни за останні сторіччя в зв'язку з антропогенним пресингом на природне середовище та кліматичними змінами.

Домінуючою тенденцією є трансформація гомеостатичних континуальних, диз'юнктивних та лінійних популяцій в локальні ізольовані з порушеними спектрами онтогенетичних станів, що може призвести до повної елімінації видів зі складу флори України. В той же час, у зв'язку із кліматичними змінами відбувається розширення ареалів ряду рідкісних видів нашої флори, а ряд інших рідкісних видів проникає в лісові культурфітоценози і формує гомеостатичні популяції.

В.І. Мельником опрацьована концепція екологічної ролі екотонів для збереження флористичного різноманіття. В результаті проведених досліджень було встановлено, що 10 % раритетних видів флори лісів рівнинної частини України приурочено до екотонів. При цьому одні з них ценотично пов'язані з екотонами на всьому просторі ареалів, інші – лише поблизу меж ареалів. Детальний еколого-ценотичний аналіз місцезростань ендемічних та реліктових видів флори України показав, що екотони є їх первинними місцезростаннями, а не вторинними оселищами, куди вони були витіснені внаслідок антропогенного пресингу. В зв'язку з цим їх охорона повинна бути спрямована не на пошуки локалітетів у первинних угрупованнях, а на збереження вузьких смуг екотонів, з якими вони пов'язані екологічно, ценотично та генезисно.

В.І. Мельником запропоновано новий оригінальний метод охорони флористичного різноманіття *ex situ* шляхом моделювання інтродукційних популяцій в культурфітоценозах. Цей метод був опрацьований, опираючись на доробок попередніх поколінь співробітників відділу природної флори НБС імені М.М. Гришка, розроблені і втілені в життя проекти ботаніко-географічних ділянок, що репрезентують рослинність України та ряду гірських регіонів Євразії. За 80-річний період існування цих ділянок сформувались культур фітоценози, подібні до природних лісових та степових угруповань. Тут утворились екотопи сприятливі для рідкісних видів рослин, які сформували стійкі гомеостатичні популяції. За спектрами онтогенетичних станів вони не відрізняються від популяцій цих видів в природних умовах.

Про результати своїх наукових досліджень В.І. Мельник доповідав на багатьох наукових симпозиумах та конференціях, зокрема він був співорганізатором симпозиумів «Екотони та охорона флористичного різноманіття на XII Екологічному конгресі» (Флоренція, Італія, 1998 р.) та «Порядок Thymelales :географія, екологія, охорона» (Сент-Луїс, США, 1998). Брав участь і виступав з доповідями на всіх Європейських конференціях з охорони природних флор *Planta Europa*.

Наукові розробки В.І. Мельника є науковою основою охорони флористичного різноманіття. Як член Національної комісії з питань Червоної книги, член Міжнародної організації *Planta Europa* та експерт по Бернській конвенції В.І. Мельник проводить активну природо-охоронну діяльність. На основі його наукових обґрунтувань було створено близько сотні природо-заповідних територій, включаючи три природні національні парки. За його пропозицією ряд рідкісних та зникаючих видів флори України було внесено до третього видання Червоної книги та Європейського червоного списку судинних рослин. На основі наукових обґрунтувань В.І. Мельника та німецьких колег рідкісний вид флори Європи *Adonis vernalis* включений до списку Конвенції CITES.

В.І. Мельником підготовлений і переданий до Верховної ради України експертний висновок по проекту закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо введення заборони на суцільну вирубку ялиново-букових лісів на гірських схилах Карпатського регіону».

Як член науково-технічної ради Національного природного парку Дермансько-Острозький В.І. Мельник приймає активну участь в розробці природоохоронних заходів та методичних розробок щодо вивчення флористичного різноманіття в цьому регіоні.

В.І. Мельник приділяє велику увагу підготовці наукових кадрів. Під його науковим керівництвом підготовлено 23 кандидати біологічних наук по спеціальності «Ботаніка». Нині він керує науковими дослідженнями двох аспірантів.

Від 2000 р. В.І. Мельник – професор кафедри екології Національного університету «Києво-Могилянська академія», де читає курси «Біогеографія», «Біорізноманіття», «Наукові основи охорони флористичного різноманіття». В 1999 р. він читав лекції і вів семінарські заняття в університеті м. Палермо (Італія).

В.І. Мельник має великий досвід експертиз наукових робіт. В 2010-2022 рр. він був член експертної ради з питань проведення експертизи дисертацій ВАК /МОН України, від 2018 р. – заступник голови. В.І. Мельник член спеціалізованої вченої ради НБС ім. М.М. Гришка НАН України по захисту дисертацій по спеціальності «Ботаніка», від 2023 р. – він голова цієї ради. Від 2024 р. В.І. Мельник – член постійної комісії НАН України для затвердження результатів оцінювання наукових установ.

В.І. Мельник був членом редакційної колегії наукових журналів «Вісник Луганського педагогічного університету. Біологія», «Вісник Прикарпатського університету. Біологія», зараз є членом редколегії журналу «Plant Introduction». Численні наукові праці В.І. Мельника, опубліковані за результатами досліджень у високорейтингових журналах (11 статей), що індексуються в біометричних базах Scopus та Web of Sciences підготовлено на високому науковому рівні та відповідають засадам академічної доброчесності. В активі вченого 263 наукові праці в тому числі 14 монографічних робіт, 200 фахових наукових статей.

Як науковий співробітник В.І. Мельник займає активну громадську позицію, популяризує науку на телебаченні та в пресі. Він автор низки статей,

присвячених проблемам охорони лісів та флористичного різноманіття, опублікованих в газетах «День», «Літературна Україна», «Сільські вісті», «Урядовий кур'єр».

Мельник В.І. заслужений природоохоронець України. Він нагороджений почесною грамотою Верховної Ради України та срібною медаллю Planta Europae за вклад в охорону флористичного різноманіття Європи.

Доповідачем внесена пропозиція – підтримати кандидатуру доктора біологічних наук, професора Мельника Віктора Івановича, завідувача відділом природної флори Національного ботанічного саду імені М.М. Гришка Національної академії наук України для участі в конкурсі на заміщення вакантної посади члена-кореспондента НАН України за спеціальністю «Ботаніка» (без обмеження віку).

ВИРІШИЛИ: підтримати кандидатуру доктора біологічних наук, професора Мельника Віктора Івановича, завідувача відділом природної флори Національного ботанічного саду імені М.М. Гришка Національної академії наук України для участі в конкурсі на заміщення вакантної посади члена-кореспондента НАН України за спеціальністю «Ботаніка» (без обмеження віку).

Голосували: «за» - 62, «проти» - 0, «утримались» - 0.

Голова вченої ради університету

підпис

Валентина АРАНЧІЙ

З оригіналом згідно.
Учений секретар

Т. Булах — Тетяна БУЛАХ